

3. 20. 11. 1913 (1913) 10

ס'איז א ליכטיקע און פראטיקע ווינטערנאכט געווען, לבנה און שטערן אין הימל, שניי, געבעטער שניי אין פעלדער, און פון וועגן קיין קלאנג: קיין פערד און שליטן, קיין גלאק אויף שליאכן, נאר פעלד און ר. ר. און שניי אויף ווייטן. זיינען אין א רעדל פון שטרוי געמאכט, מיט א ליכטל אין דער מיט, "יענע לייט" געזעסן: דאס זיינען חוזה, לץ און נייט-גוטער געווען. געזעסן, אויף די פיס געבויגן, די דארע גופים פון קעלט געניארעט, אויף עפעס געווארט און ארויסגעקוקט און דערווייל, אן ארבעט, געקוקט און געשוויגן. מיט א מאל רופט זיך חוזה אן און זאגט:

— שדים, הערט: לבנה קוקט, לבנה שטערט, און שניי איז ווייט, און קיינער רייט, און שד אן ארבעט... פון מענטש קיין שפורן — ניט געגאנגען, ניט געפארן, קיין גלאק צו הערן: מע דארף באקלערן. — בין איך חוזה ניט, אויב איך טראכט עפעס ניט צו... — עפעס צו... — זאגט לץ.

— אונדא, — העלפט נייט-גוטער. — נו?

און חוזה ווארט א וויילע, נאר באלד דערנאך טוט ער זיך מיט א מאל פון ארט א הייב, אויף די פיס א שטעל, מיטן פנים צו פעלד געקערט, א טראכט, און באלד פון רעדל ארויס, און — טאך און טאך: פעלד און פיס, פיס און פעלד, און אין ווייטן האריזאנט פארשווונדן.

שטיל. א פאר מינוט גייט אונזעק, א פאר מינוט נישטא... און חוזה האט זיך ווידער אויפן האריזאנט באוויזן, און אהער, אהער, און גיך און גיך, און שוין ניט אליין, שוין ניט צו פוס: — חוזה האט אויף א צאפ געריטן, מיט אלע פיר אויפן צאפ געלעגן, מיט די פיס ארום בויך און מיט די הענט ביי זיין בארד זיך געהאלטן. אזוי געלאפן, זיך געטראגן און גיך און מיט אימפעט צום רעדל צו. און חוזה איז פון צאפ אראפגעגאנגען, אים פארן הארן אנגענומען, אין רעדל אריינגעפירט, זיך אנדערגעזעצט, אים דערווייל געגלעט, אפגעאטעמט און אזוי געזאגט: "צאפ, צאפ, ציגנאק, הערסטו ניט פון ווייט א גלאק? ווייסטו ניט ווי ווייט ס'ווערט אונדזער אלטע, וואס געקריינט, וואס צו שאפן, וואס צו זאגן האט אויף ווייבער בתוך טראגן, קימפעטארגס אין די געטן, יונגע קעצלעך צו גלעטן."

17. 11. 1913
28. 11. 1913
L

און פון שלאף די מאמעס וועקן מיט חלומות זיי צו שוועקן, חלום-וואסער און געוויסער, חלום-פלייער, חלום-שרפה — אונדזער אלטע מכשפה... האט דער צאפ מיט קאפ א דריי געטאן, מיט הערנער אין דר'ערד געקלאפט:

יא, ער ווייס:

— ווי מע וויל און ווען מע וויל, ווינטערנאכט, לבנה שטיל, שנייען ווייס און סטעפעס קלאר — מכשפה פאר די האר גרייט איז ער צו ברענגען... הארן שדים, איינעל גנאד, לאזט ארויס מיד נאר פון ראד — כ'האב א ווארט, איך האב א שפורן, ציגנאק און צאפגערן — ברענג איך זי ניט אינגאנצליך, צי פון טייך און צי פון בריק, ברענג איך זי ניט אייך צו באלד, צי פון פעלד און צי פון וואלד, צי פון לאך פון טויבנשלאק — נעם אויף זיך דעם שדים-פוס — פאר דער בארד מיד הענגען...

אויסגעהערט האבן שדים דעם ציגנאק, א וויילע זיך איבערגעקוקט, ווי זיך מיט די אויגן גענישעט, און איבערטראכטנדיק באשלאסן: — דעם צאפ ארויסלאזן אום די מכשפה צו באקומען... האט דער לץ דעם צאפ פארן הארן אנגענומען, אים פון רעדל ארויס-געפירט: גיי...

— און איר — האט זיך דער צאפ אויסגעדרייט און צום לץ געזאגט — ווארט, און אומגעקערט האט זיך דער לץ צו זייניקע, ווייטער זיך איינגע-ניארעט, די פיס איינגעבויגן, זיך אויפן ראנד פון רעדל שטרוי געזעצט, און אין איינעם מיט יענע שטיל און געדולדיק ווארטן גענומען.

שטיל און ליכטיק האט זי די לבנה איבער די קעפ געלויכטן, העל און קלאר אין רעדל אריינגעשנייט און אין לויטערן און אין נאכטיקן ווינטער-היכל צווישן שטערן געשווימען. גאלדענער לבנה-שטויב האט זיך אין איר שווימען געשאטן: ארום איר איז א גרויסע און ווייסע ראד געווען, און אויבער-שטערן און אונטער-שטערן האבן זי אין וועג באגלייט.

שטיל, לבנה-נאכט און פעלד ביי נאכט...

פלוצלינג — און פון הינטער לבנה און פון איר הויכער און ליכטיקער הויכקייט, האט זיך די מכשפה אויף א לאנגן בעזעם רייטנדיק באוויזן: — פון הויך אראפ, פון הויך אראפ און נענטער און נענטער, און אין שדים-רעדל אויפן בעזעם אריין. אפגעאטעמט, פון הימל, נאכט און הויך געקומען, האט זי זיך צו חוזה געווענדעט:

— חוזה, וואס האסטו מיד גערופן? און צו וואס מיר מין נאכט און מין פלייען געשטערט?...

און חוזק האָט איר געענטפֿערט:

— מכשפה געדיקע, ס'איז אומעטיק, און שדים — איך און לך און

ניט-גוטער — אָן אַרבעט...

— טאָ וואָס זשע ווילסטו?

— אַ מעשה, מכשפה ליבע, פֿון וואָס געזען, פֿון וואָס געהערט...

— למשל?

— פֿון אַלץ, אַבי ניט פֿון חוזק.

— און דו, לך?

— פֿון אַלץ, נאָר אָן לצנות.

און ניט-גוטער האָט צוגעגעבן:

— אַלץ גוט, נאָר ניט מיט גוטן געענדיקט...

און די מכשפה האָט אָנגעהויבן.

— אין אַ ווייטן ווילדן וואָלד האָט אַ מאָל אַ ניזר געווינט. יאָרן איין.

יאָרן אויס, מיט גראָז און מיט קערנדלעך זיך געשפּיזט און פֿון נאָענטן און

פֿאַרבאָרגענעם וואָלדברונעם וואָסער געטרונקען. יאָרן לאַנג פֿון ייִשובֿ אָפּגע-

ווינט — אין וואָלד און אין הייל געזעסן — איז דער ניזר ווילד און פֿאַרוואַקסן

געוואָרן און ווי אַ ווילדע חיה מיט אַ מענטשלעך פנים אויסגעזען.

און ס'פֿלעגט זיין, אז דער בער אָדער דער וואָלף פֿלעגן זיך אַ מאָל מיט

אים צווישן די ביימער טרעפֿן, אָפּשטעלן פֿלעגן זיי זיך אין מיטן, פֿאַרהאַלטן אַ

ווילדע און ניט גערירט, געקוקט אויף אים און געקוקט, און דערנאָך שטיל און

מיט חיה-אָפּשניי אים דעם וועג אָפּטרעטן.

האָט זיך צום ניזר אַ ווילד וואָלד-ציגעלע צוגעשלאָגן און מיט אים אין

איינעם אין הייל געווינט. פֿון זיין האַנט געגעסן, ביי זיין זייט געשלאָפֿן, געטאָגט

און גענעכטיקט און באַשטענדיק אין אַלע זיינע וואָלד-גענג אים באַגלייט. האָט

זיך דער ניזר מיט דער איינציקער שטומער און פֿשרער בריאה זיין וועלט געטיילט:

גערעדט און זיך אויסגערעדט, דערציילט און אויסדערציילט, און זיינע ריינע

געפֿונענע פֿרימאַרגן-אמתן און פֿאַרנאָכט-געדאַנקען איר געטרויט און אויסגעזאָגט.

און עס פֿלעגט טרעפֿן — אַ מאָל, זומער נאָך האַלבן טאָג, אין וואָלד און

צווישן בוים און בלעטער — דער ניזר פֿלעגט דעמאָלט אויף דער ערד זיצן,

און נעבן אים איז דאָס ציגעלע געשטאַנען... פֿלעגט ער דאָס פֿאַרן קעפעלע

נעמען, דאָס פֿנימל צו זיך אויסדרייען, לאַנג-לאַנג, שמיכלענדיק און תּמעוואָטע

דעם אין די ווילדע, תּמימותדיקע און פֿשרע אייגעלעך אַרייַנקוקן און אויף זיין

ביסל נשאר לשון צו דעם שטאַמלעך, קוקן און שטאַמלעך:

— ציגעלע, ציגעלע, מיין ציגעלע...

קייט 560 פר

אזוי אַ יאָר, אזוי צוויי: האַלבע טעג אויף די קני אין תּפֿילות געשטאַנען.

אין זיין הייל און אינעם וואָלד פֿאַר אַלץ, וואָס אויסער וואָלד, געבעטן, און נאָר

מיט ציגעלע מיט זיינע איינציקע ווערטער און ריינע מחשבות זיך געטיילט.

אין מאָל — ס'איז זומערטאָג געווען, און דער ניזר האָט זיך אליין עפּעס

ווייט פֿון זיין הייל געהאַט אָפּגעטיילט און אין וואָלד פֿאַרגאַנגען. ווי ס'מאָכט

זיך אַ מאָל: שטיל און פֿאַרטראַכט, פֿון בוים צו בוים, פֿון איין אָרט צום צווייטן,

ביז ער איז אין אַ פֿרעמדער געדיכטעניש אַריין. און ווי ער האָט זיך גענומען

דעם אומבאַקאַנטן אָרט באַטראַכטן, זיך שוין אויסדרייען געוואָלט און צוריק

זיך אומקערן, האָט זיך פֿלוצעם פֿאַר אים אַ מענטש באַוויזן — ווי פֿון דער ערד

אויסגעוואַקסן. האָט אויף אים דער מענטש מיט שטומע און באַפֿוילנדיקע אויגן

אַ קוק געטאָן און אַ זאָג געטאָן:

— ניזר, מע רופֿט.

— ווער?

קין ענטפֿער.

— ווהיין?

און דער מענטש האָט דעם שווינגנדיקן און פֿרעמדן רוקן געוויזן און

דעם ניזר אויף זיך נאָכצוגיין אַ צייכן געגעבן...

אויסגעדרייט אויף אַ ווילדע האָט זיך דער ניזר, אויף צוריק וועגס אַ קוק

געטאָן, אין מחשבה מיט הייל און וואָלד און זיין ציגעלע זיך געזעגנט, און באַלד

זיך ווייטער אומגעקערט, און ניט איבערפֿרעגנדיק, ווי אַן אַ דעה און אונטער-

געגעבן, שוין דעם מענטשן נאָכגעגאַנגען. געגאַנגען און געגאַנגען אַ שעה און

צוויי, און דער מענטש האָט די גאַנצע צייט זיך צוריק ניט אומגעקוקט, דעם

ניזר קיין וואָרט ניט געזאָגט, נאָר זיכער און גלייך זיין וועג געגאַנגען און בטה

און מיט ווילן דעם ניזר נאָך זיין פֿלייצע געפֿירט. פֿון אָרט צו אָרט, פֿון שטילן

וואָלד אין שטילן וואָלד, וווּ מענטשן טרעטן ניט, נאָר ערד און וואַרצל, שטילע

ערד אין וואָלד אין טיפֿן.

נאָר אַט איז דער פֿאַרנאָכט אָנגעקומען. די זון האָט אין אַלכסן שוין אין

וואָלד אַרייַנגעשיינט. שטילע און גאָלדענע זונענפֿאַסן זיינען ווייט צווישן

ביימער פֿאַרגאַנגען און אויסגעצויגן געלעגן, און איינגענומען און רויק איז דער

וואָלד געשטאַנען. און דער מענטש מיטן ניזר זיינען אַלץ טיפֿער און טיפֿער גע-

גאַנגען. און אַט האָט אָנגעהויבן שטילער און טונקעלער ווערן. די גאָלדענע

זונענפֿאַסן האָבן זיך פֿאַמעלעך-פֿאַמעלעך אַרויסרוקן גענומען. האָט אין וואָלד עפּעס

אַ זיפֿץ געטאָן, און שטיל איז געוואָרן. שטיל אין וואָלד, פֿאַר נאָכט אין וואָלד, און

אין דער שטילקייט האָט זיך פֿאַר מענטש און ניזר אַ קאַרליק באַוויזן... קליין און

קאלט און רויק, מיט קאלטן סריס-פנים איז ער זיך אזוי געגאנגען, די הענט אין די קעשענעס, דאס קאפעליושל העכער שטערן ארויפגערוקט און אויף דער פאטי-ליצע געלעגן, און ברייט און רחב-דיק צווישן בוים און בוים שפאצירט. אפ-געשטעלט האט זיך אים אנטקעגן דער מענטש און אים א פֿרעג געטאן:

— קארליק, פֿון וואנען?

— פֿון כסדר, — האט ער אן ענטפער באקומען.

— און ווהין?

— ווו אלע תמיד...

— און וואס אזוי אויפגעלייגט?

— ס'איז דא פֿון וואס.

— פֿון וואס אזוינס, קארליק?

— אז וואנדערער וואנדערן און גייערס גייען, נאראנים זוכן און הייליקע

בעטן, נזירים פֿאסטן און מכשפים שפרעכן — און וויסן, וויסן קארליק!...

— אז וואס?

— אז פֿאראן איז א בארג, אין בארג איז א הייל, אויף הייל איז א שטיין,

און דער שטיין איז געחתמעט...

— און אין דער הייל?

— אין דער הייל — א מגילה, אין מגילה שטייט געשריבן...

— אז?

— אז — פֿרייד אין די פֿליגעלען און אדלער אין וואלקן, אויגן אין קאפ

און ווייטקייט פֿאר אויגן, און אמת — ניט הויך און ניט ווייט...

— און ווו?

— אמת אין דער ערד.

— אמת?

— יא, אמת איז דאס קערנדל...

— און דאס ארט?

— איז א סוד.

— און וויסן וויסן דערפֿון?

— אט א דעמס... ציג!

און דא האט דער קארליק אויפֿן נזיר אָנגעוויזן און זיך ווייטער, די הענט אין די קעשענעס, קאלט און קליין און ביי דר'ערד, רויק זיין וועג געגאנגען. אויסגעדרייט האט זיך שוין דעמאלט אויך דער מענטש צום נזיר און א זאג געטאן:

— נזיר, הער: אויף דיר איז מוטל, אויף דיר געפֿאלן, זאלסט ציגעלע

היילם פֿון 12

אפזוכן, דאס קערנדל געפֿינען און דעם קארליק זיין רו שטערן... נאָר זע: היט דײַך פֿון עצות, דערווייטער זיך פֿון באַגעגענישן... דײַן ווילן איז דײַן שונא, דײַן אײַלן — פֿאַרפֿירער, דער צופֿאַל — דײַן פֿרײַנד, און געדולד — דער, וואָס ליבט דײַך... און דאָס פֿייגעלע וועט דײַן וועגווייזער זײַן...

אָפּגעזאָגט, זיך אויסגעדרייט און אין דער זײַט, פֿון וואַנען קארליק איז געקומען, אַהין אַוועקגעגאַנגען און פֿאַרשוונדן.

שטיל איז די נאַכט צוגעפֿאַלן. גראָזן און שטילע גראָזן, צווייגן און העכער צווייגן, בלעטער, ביימער, זײַנען דאָן אין שטילקייט, ווי אין דער לופֿט, הענגען געבליבן — קיין ריר און קיין שאַרף, קיין פֿויגל, קיין פֿיפּס פֿון פֿויגל און קיין באַוועגונג. דער וואַלד איז דאָן אַן אַטעם געשטאַנען, און שטיל און טונקל איז אין אים דער פֿאַרנאַכט אַרײַנגעגאַנגען: — ווי שטיל און באַרוועט, און פֿון קודש אין קודש-קדשים, און אין וואַלד צו מנחה און אין רו פֿון מנחה דעם נזיר אויף די קני געטראָפֿן...

Sacred
syncretism

געקניט האט דער נזיר און געבעטן:

— האָר פֿון וואַלד און פֿון מנחה אין וואַלד, באַווייז מיר מײַנע וועגן... שיק מיר מײַן ציגעלע צו — מײַן היטער און מײַן באַגלייטער... און היט מײַך פֿון טעותן, פֿון שטרויכלונגען און אַנשיקענישן... און מאַך מײַך דעם פֿויגלס קול הערן — מײַן באַשערטן און מײַן וועגווייזער... איצט אין וואַלד און אין רו פֿון וואַלד זאָל דער צייכן זײַן...

הייל

אָפּגעבעטן האט דער נזיר און פֿון קניען נאָך ניט אויפֿגעשטאַנען. שטילער און טונקלער איז שוין דער וואַלד געשטאַנען און מיט ביימער און גראָזן ווי אויף אַן עת-רצון געוואַרט. און א קול האָט זיך דערהערט, פֿונעם וואַלד און פֿון דער טיף, פֿון פֿאַרנאַכט און פֿון דער שטילקייט האָט זיך אַ פֿויגל אויף זײַן העלדזל צעלאָזט: —

— „פֿיט און פֿיט — אַ דאַנק פֿאַר הײַנט, אַ פֿרייד אויף מאַרגן, די זון פֿאַרגייט, די זון וועט אויפֿגיין, און ליכט אין הימל, און שפּײַז אויף ערד, און וואַלד צו שיצן די נעסט און פֿייגעלען... און נזיר דו, ניט זאָרג, פֿאַרבלייב דאָ, פֿאַרבלייב אויף נאַכט, און פֿרי צו מאַרגן — און אַלץ ווערט קלאָר מיט זונען-אויפֿגיין, און זיכער זײַ און רויק בלייב, דער פֿויגל דײַך וועט ניט פֿאַרלאָזן..."

הייל

אָפּגעשפּילט, שטיל און מיט די פֿליגעלעך אַ מאַך געטאָן, אַ פֿלי געטאָן און ניט געבליבן.

איז דער נזיר דאָן פֿון קניען אויפֿגעשטאַנען, אַן אַרט אויף נאַכטלעגער זיך אויסגעזען, רויק און פֿאַמעלעך זיך אַרומקוקן גענומען, אויסגעקליבן, שטיל זיך אַראָפּגעלאָזט און זיך אַנידערגעלייגט.

גוט און זיכער איז דער נזיר יענע נאכט אפגעשלאפן. און אין דער פרי, אז די זון איז שוין הויך אין הימל געשטאנען און אין וואלד דעם ערשטן גאלדענעם פאנסטיין אריינדערלאנגט, האט זי זיך אויפן נזירס פנים געטראפן, אים געווארעמט און געווארט, געוועקט און געווארעמט, און לסוף — געטריי און גוט און ליכטיק אים צום פרימארגן דערוועקט. און אז דער נזיר האט די אויגן געעפנט, האט ער פלוצעם אומגעריכט אין דער שוים ביי זיך זיין ציגעלע ליגן דער-זען, גאנצט ביי אים און שטיל ביי אים איז דאס ציגעלע מיט אפענע אויגן געווען, פרימארגנדיק און איבערגעגעבן אים אין די אויגן געקוקט, און ווי פון לאנג, פון פאר טאג אויף זיין אויפשטיין געווארט. און דער נזיר האט זיך א כאפ געטאן, זיך אויפגעזעצט, דאס ציגעלע פארן קעפעלע אנגענומען און ליב און גליק-לעך געהאלדזט און געגלעט עס: ציגלע, ציגעלע, געקומען ציגעלע...

האט שוין דער פויגל אויפן נזיר צווישן בלעטער געווארט און באלד א שפיל געטאן: וואלד נאך אים פֿיט און פֿיט — און אלץ איז קלאר, דער טאג איז ניי, באגלייבט העכטחה, דעם פויגלס ווארט געזאגט האט געכטן... ער היט, ער האלט, ער וועט נישט נארן. און איצט שטיי אויף, אין וועג זיך לאזן..."

איז דער נזיר פון זיין געלעגער אויפגעשטאנען און פרי און פריי מיט וואלד און מיט בטחון זיך אוועקגעגאנגען...

איז דער נזיר געגאנגען, וואלד אויס און וואלד איין, פון איין געדיכטעניש צום צווייטן, מיט ציגעלע ביי זיט, מיט ציגעלע באגלייטער, פון ארט צו ארט, און צום וואלד איז קיין סוף, און צו בייער — קיין גרענעץ.

(און א צייט איז אוועקגעגאנגען) ווו געטאגט, נישט גענעכטיקט, בארוועס און אפגעריסן, האט ער זיך אזוי גאנצע טעג אויף דער שטילער וואלדערד געשפאנט, צווישן פוילע און ווייכע ערדבלעטער און דארע בייערצווייגן זיך א וועג געמאכט, און שטיל, פארטראכט, אומגערן און נישט וועלנדיק די וואלדשלענגלעך געשראקן. האבן העזעלעך און וועוויקלעך זייערע טריט דעהערט, פלעגן זיי מיט א מאל די אויערלעך אנטשעלן, אויף בוים און הינטער בוים זיך פארהאלטן, איבער-געשראקענע קוקן און זיך איינהערן, און מיט א מאל א היפע און א שפרונג טאן און צווישן בוים און צווייגן פארשוונדן ווערן.

און ווייטער זיינען נזיר מיט ציגעלע געגאנגען — איינער ביים אנדערן, א מאל איינער הינטער אנדערן, קיין ווארט נישט גערעדט, קיין מאל זיך נישט איבערגעקוקט, זיך אפגעלאזן — יעדערער מיט זיך פארנומען און איינס אן אנדערן פארגעסן. פארגעסן האט אן זיי אויך דאס פייגעלע: פאר דער גאנצער צייט זיי קיין איין מאל אין וועג נישט דערמאנט, קיין מאל נישט — נישט אין דער

פרי און נישט פאר נאכט — זיך אויף קיין בוים נישט באוויזן, אויף טאג נישט גע-וועקט, אויף נאכט נישט געטרייסט און מיט גרוס און שלום זיי פאר דער גאנצער צייט נישט באפוילן... אומעטיק און אן וועגווייזער האבן זיי ווי דעם וועג און דעם ציל פארגעסן, זיי סתם און אן זיכרון געשלעפט זיך און אויף קיין אויסוועג שוין נישט ארויסגעקוקט.

נאר איין מאל — ס'איז א שטילער און אנהייבנדיקער וואלד-פרימארגן געווען. די זון איז נאר וואס אין וואלד אריינגעקומען. איז געווען, ווי דער נזיר מיטן ציגעלע האבן זיך געהאט אין וועג געלאזט, זיינען זיי באלד עפעס אויף א קליינעם פרייען פלאץ ארויס... פון וואלד ארומגענומען, פון בייער פריי, נאר מיט הויכן און גרינעם גראז באוואקסן. האבן זיי זיך אפגעשטעלט, זיך ארומ-געקוקט, און עפעס ניי, נישט געווינט און מיט הנאה דעם פרייען ארט באטראכט. און ווי זיי זיינען אזוי געשטאנען, איז פון וואלד, פון דער אנטקעגן זייט, דער קארליק ארויסגעגאנגען און זיי אנטקעגן געקומען... צוגעגאנגען און דעם נזיר א פרעג געטאן:

101 י"א

— נזיר, ווהיין מיטן ציגעלע?

האט אים דער נזיר פארטראכט געענטפערט:

— ווהיין? ווהיין מע רופט...

— און וואס אזוי אומעטיק?

— דער וועג איז אומבאקאנט, און דאס פייגעלע קומט נישט.

איז דער קארליק דאן הארט צום נזיר צוגעטראטן, אים שטרענג און פון

אונטן ארויף אין די אויגן א קוק געטאן און אזוי געזאגט: —

— נזיר נאר! דאס פייגעלע איז געשטארבן! דו ווארטסט אומזיסט!...

— נו?

— גלייב דעם קארליק, וואלד איז דעם קארליקס, און וואלד איז אן עדות:

דער מענטש — א פארפירער, דער מענטש — א פארשטעלטער... ס'איז חזק מיט ארבעט, ס'איז לץ, האט געשפעט ער: געמיינט דיך פארקריגן מיט קארליק אין וועלדער. די ארבעט אומזיסטע! שפיי אויס און ווייס: — און דא איז קארליק נאך הארטער צוגעטראטן און נאך שטרענגער אין נזירס אויגן געקוקט — ווייט, דיין פייגעלע וואלט אפילו געלעבט, איז ביי קארליק א נעץ, פאר קליין און פאר גרויס, און דינערס אן צאל, וואס טוען זיין ווילן און גרייטע צו פאלגן אויף שליחותן אלע — דער פויגל נישטא שוין, דער פויגל איז טויט!

— איז וואס?

— טו א קוק... — און דער נזיר האט די אויגן אויפגעהויבן און דערזען: —

אויפן ארט פון פלאץ פון לידיקן איז א ווונדער-שיינער פאלאץ גע-

(—)

געריסן און צו דער נאָז דאָס דערלאַנגט; אַלע ווײַלע דאָן זיך אָן ציגעלע דער-
מאַנט: ווען עס איז עטוואָס הינטערשטעליק געבליבן, האָט ער זיך אויסגעדרײט,
אויף דעם צוגעוואָרט — זאָל עס פֿון צווישן די ביימער אַרויס. זיך אויסגעגלייכט
מיט דעם, האָט ער דאָס צו זיך צוגעאַײלט. מיט דאַנק און צופֿרידן געקוקט אויף
דעם, דאָס געגלעט און אָבער געגלעט: —

— יא, ציגעלע, ציגעלע... יא, וויל ציגעלע...

און אַוועקגעגאַנגען איז ווײַטער אַ טאָג און צוויי און דריי... אין וואָלד איז
טאָג געוואָרן, אין וואָלד איז נאָכט געוואָרן. נזיר מיט ציגעלע זײַנען ווײַטער
אַנטשוויגן און אומעטיק געוואָרן, אָפהענטיק און שטיל צווישן וואָלדביימער גע-
שלעפט זיך — אַרויס און אַרײַן, אַרײַן און אַרויס, און אַלץ טיפֿער און טיפֿער —
און דאָס פֿייגעלע האָט זיך ווידער אָן די גייערס פֿאַרגעסן... אַראָפּגעפֿאַלן איז שוין
דאָס מאָל בײַ זיך דער נזיר, מידער און פֿאַרלאָזענער האָט ער איצט אין וועג
אויסגעזען, אומזיניקער און פוסטער האָט אים איצט דער גאַנג אויסגעוויזן; מניעות
און שטרויכלונגען פֿלעגן זיך אים איצט אָפטער מאַכן, זיך אים אויסווייזן, און
אומשולדיקע און דאַרע וואָלדצווייגן, וואָס פֿון ביימער אַראָפּהענגען, פֿלעגן אים
אַלע מאָל פֿאַרטשעפֿען, דערקוטשען און דערצערנען...

אומגעדולדיק איז דער נזיר אויך צום ציגעלע געוואָרן, כסדר פֿאַר דעם
פֿאַר פֿריער געגאַנגען, קיין מאָל צו דעם נזיר געקוקט, דאָס נזיר באַגרייטקט און
קיין אַכט אויף דעם נזיר געגעבן: גייט עס — גייט עס, גייט עס נזיר — זאָל עס...
און געפֿילט האָט עס אויך דאָס ציגעלע: פֿאַר דער גאַנצער צײַט דעם נזיר אין
אויג זיך נזיר געוואָרפֿן. שטיל, אַרעם און הינטערשטעליק פֿון ווײַטן אים נאָכ-
געגאַנגען, דערשלאָגן און אומשולדיק, עפעס ווי שולדיק זיך געפֿילט און דעם
נזיר אין ביזן און אין נישט-גוטן אַליין געלאָזן...

ביז איין מאָל... פֿאַר נאָכט... דער נזיר האָט זיך דאָ אַ מידער און פֿאַר-
מאַטערטער נאָך אַ לאַנגן און פוסטן טאָג-אומגיין, זיך צו אָן אַרט דערשלאָגן,
זיך אויף נאָכטלעגער באַלייגט און שוין אײַנשלאָפֿן געוואָלט. נאָר ווי ער האָט
די אויגן צוגעמאַכט, הערט ער, ווי נזיר ווײַט פֿון אים אויף דער ערד און צווישן
וואָלדבלעטער האָט זיך עפעס פֿאַרקען גענומען — עפעס שאָרן, אויפֿרודערן און
אַרויסגיין. זײַנען פֿון דער ערד שטיל, פֿאַרזיכטיק און בגנבה צוויי שרעטעלעך
אַרויסגעגאַנגען און זיך אויפֿן ראַנד פֿון זייער טירעלע אַוועקגעזעצט... שטיל.
אַ פֿאַר מינוט זײַנען זיי זיך אַזוי געזעסן און געשוויגן. נאָר באַלד האָט זיך איין
שרעטעלע צום צווייטן געקערט און אַ פֿרעג געטאָן:

— וויסטו נזיר, מענטשעלע, וואָס בײַ אונדזער עולם טוט זיך? האָסטו

אַפֿשר עפעס נײַס געהערט?

שטאַנען... אין דער פֿרי און אין דער שײַן פֿון אינדערפֿרי און מיט טיר און מיט
פֿענצטער האָט דער הויף און דער פֿאַלאַץ און אַלע בנינים פֿון פֿאַלאַץ אין פֿרי-
מאַרגן גערוט, געשטאַנען און מיט רו און מיט שלום צו זיך אורחים אָנגעברייט.
שטיל איז דער פֿאַלאַץ געווען. אויפֿגעראַמט און צוגעגרייט איז דער הויף גע-
שטאַנען ריין און ליידיק, האָט מיט ליידיקייט געקלונגען. גרייט און אויפֿגעפֿענט
איז אויך דאָס קליינע טויער-פֿאַרטקעלע געשטאַנען... און דער קאַרליק האָט דעם
נזיר אויפֿן פֿאַרטקעלע אָנגעוויזן און ברייט און גוט האַרציק אַ זאָג געטאָן:

— אַרײַן!

געוואָלט האָט דער נזיר באַלד דעם קאַרליק פֿאַלגן, באַלד אין הויף אַרײַן-
טרעטן, אין פֿאַלאַץ אַרײַנגיין און פֿון לאַנגן וועג און מידקייט די גלידער אויס-
רווען... איז ער נאָך אַ ווײַלע געשטאַנען, ווי געטראַכט און זיך איבערגעלייגט...
נאָר פלוצעם האָט ער זיך אָן מענטשנס אָנזאָג, וואָס פֿאַר זײַן אַוועקגיין, דער-
מאַנט: „היט זיך פֿון באַגעגענישן“ — און ער האָט זיך מיט אַ מאָל און מיט כוח
אויף צוריק אַ דריי געטאָן. אויף גיך און מיט אימפעט דאָס ציגעלע מיט די אויגן
אַ זוך געטאָן, דאָס דערזען, האָט ער דאָס פֿאַרן האַרן אָנגענומען און אַ זאָג געטאָן:
— ציגעלע, קום... נזיר דאָ איז זיך אונדז אַפֿרוען באַשערט...

איז אין דער מינוט פֿון וואָלד און פֿון טיפֿן וואָלד דאָס פֿייגעלע אַרויס, ++
פֿאַרביי דעם נזיר דורך, בײַ די אויגן אים פֿאַרביי, גיך און גיך מיט פֿליגעלעך
אַוועק און אין וואָלד, וואָס אין דער אַנטקעגן זײַט, פֿאַרפֿלויגן... און אַז דער נזיר
האָט צום קאַרליק-זײַט זיך אויסגעדרײט, איז שוין פֿון קאַרליק און פֿון פֿאַלאַץ
קיין סימן נזיר געווען: דער אַרט איז ווײַטער פֿריי און ליידיק און פֿון וואָלד
אַרומגענומען אין הויכע גראַזן געשטאַנען...
אויפֿגעלייגט און צופֿרידן, האָט זיך דער נזיר באַלד אין דעם אַנטקעגן-
וואָלד אַרײַנגעלאָזט און געשטאַרקט און מונטער דעם פֿייגעלעס פֿרימאַרג-
שפּיל געהערט:

— „פֿיט און פֿיט — וויל, און וויל, דאָס ערשטע מאָל און גאַנץ אַרויס.
אַזוי וועט זײַן דאָס צווייטע מאָל, אַזוי דאַרף זײַן אויך דריטע מאָל... און שטענ-
דיק נאָר דאָס ציגעלע, און הינטער האַנט דאָס ציגעלע, שטייט מען דאָן נסיונות
בײַ. און איינס אַזוי, און צוויי און דריי, גייט מען אויך אויפֿן וועג אַרויס און
לסוף אויף אמתן... נזיר, גיי און ווײַטער גיי, און פֿויגל דיך אין זײַנען האָט...“
אַפּגעשפּילט און ווײַטער נזיר געבליבן.

לעבעדיק און אויפֿגעלייגט האָט זיך דער נזיר דאָן אין וועג געלאָזט,
פֿריילעך און געהויבן האָט ער זיך דעם גאַנצן וועג ווי עפעס אונטערגעזונגען,
אַלע מאָל זיך אָפּגעשטעלט, פֿון אונטער די פֿיס און פֿון וועג אַ וואָלד-בלימעלע אָפֿ-

— געהערט, — האָט דאָס צווייטע געענטפֿערט.

— וואָס?

— דער עולם לאַכט...

— פֿון וואָס?

— מע דערציילט אַ מעשה.

— אַ מעשה?

ל'קד

— יא, מיט אַ נאָר, וואָס האָט דעם נאָר געזוכט... געזאָגט האָט מען אים,

געפֿינט ער אים, וועט ער אים גליקלעך מאַכן: דער נאָר איז רייך, דער נאָר איז גוט, און רענדלעך שיטן זיך אים פֿון די אַרבל... איז ער אים זוכן געגאנגען...

— נו?

— איז ער גאָר די וועלט אויסגעגאנגען, אין אַלע לענדער געפֿאַרשט, ביי אַלע קלוגע לייט געווען, חכמים האָבן אים עצות געגעבן, און גאָרניט: דעם נאָר טאַקע ניט געפֿונען.

— דאָס איז אַ משל, מענטשעלע, און דער נמשל?

— אין וואָלד דרייט זיך שוין לאַנג אַ נזיר אַרום... אַ מענטש האָט אים גערופֿן, אַ פֿויגל האָט אים צוגעזאָגט, ער זוכט דאָס קערנדל...

— נו?

— מיט קערנדל איז אויך אַ מעשה... אונדזערע דערציילן: אַ מאָל איז געווען אַ שרעטעלע, האָט עס איין מאָל געהערט פֿון הימל דערציילן, האָט זיך דעם אין הימל פֿאַרוואַלט. האָט עס אונדזער מלך געבעטן, האָט ער דאָס זיין אַדלער איבערגעענטפֿערט. איז דער אַדלער מיט דעם אַוועקגעפֿלויגן, ער פֿליט און פֿליט אַרום... און... ביז היינטיקן טאָג, און עד היום — און פֿון שרעטעלע אין קיין ידיעה... מע זאָגט: דאָס שרעטעלע וויל שוין צוריק... עס זעט, אַז ס'וועט שוין אין הימל ניט קומען...

— פֿאַר וואָס?

— דעם הימל, מענטשעלע, האָט מען אויסגעטראַכט...

— און דער נמשל?

— דער נמשל, מענטשעלע, איז דאָס קערנדל.

— און וואָס, מענטשעלע, וואָלטו דעם נזיר געזאָגט?

— איך — אזוי: — „רייך זיינען קעלערס, גאָלד איז דאָרט אוצרות, דו —

רייכער פֿון זיי; פֿון עק וועלט ביז עק וועלט נישטאָ וואָס צו זוכן, אַז דו ביסט שוין דאָ... גיי ניט, זוך ניט...”

אָפּגעזאָגט האָט זיך אזוי דאָס שרעטעלע, אַ פֿאַר מינוט איז עס נאָך אין דער שטיל און מיטן צווייטן ביי דעם גריבעלע געזעסן. נאָר באַלד האָט זיך

ווייטער אַ פֿאַרקען אין די ערדבלעטער געהערט: ביידע האָבן זיך מיט קעפעלעך איבער דעם גריבעלע איבערגעבויגן, אַן אַרט אויף צוריק אַריינגיין געמאַכט, פֿריער איינס און דערנאָך דאָס צווייטע זיך אַראָפּגעלאָזט, איבערגעשארעוועט, אַריין און שטיל ניט געבליבן...

שטיל און אַוונטיק האָט דער הימל דורך די ביימער אַריינגעקוקט. אין וואָלד איז קיין ווינט און קיין סימן ווינט ניט געווען. די ביימער זיינען ווי פֿאַר-שטיינערט געשטאַנען — קיין צווייגעלע ניט געשאַקלט, קיין בלעטל ניט גע-ריט, אַלץ אין וואָלד האָט זיך שלאָפֿן געגרייט און פֿאַרן שלאָף שטיל אַנטשוויגן געוואָרן.

מיט אָפּגע אויגן איז דאָן דער נזיר געלעגן און זיך געטראַכט: — און אַפֿשר, נזיר, איז שרעטעלע גערעכט?... און אַפֿשר איז דאָס נאָר אַ פֿישוף געווען, פֿאַרפֿירונג און פֿאַרבלענדעניש?... איז שוין דער נזיר גרייט געווען און באַלד שוין צום ציגעלע זיך אויסדרייען געוואַלט און אַ זאָג טאָן: ציג נאָר! מע נאָרט אונדז... האָט ער נאָך אַבער אַ וויילע געטראַכט און זיך אָפּגעהאַלטן, האָט ער זיך ווייטער אַן מענטשנס אַנזאָג דערמאַנט: „היט זיך פֿון עצות“ — האָט זיך אין דער מינוט אויף אַ בוים אַ נאָענטן אין די בלעטער אַ שאַרפֿן דערהערט, אַנגע-פֿלויגן איז דאָס פֿייגעלע און אזוי געשפּילט:

„פֿאַר נאָכט, פֿאַר נאָכט, ווען אַלץ רוט, ווען אַלץ באַקומט דעם שכר פֿון טאָג — אין שוים פֿון נאָכט, עס ווערט באַצאָלט, נאָר איינער ניט: פֿאַרלאָזן ליגט און ניט באַלוינט, און ניט באַשוינט, און ניט געטרייסט פֿון קיינעם ניט, און מיט קיין וואָרט דערמאַנט ניט ווערט — פֿאַרגעסן איז נאָר ער אַליין, — טאָ וויסן זאָל: ר'איז ניט פֿאַרזען, ס'איז דאָ אַן אויג, עס קוקט אויף אים. נאָר גלייבן דאָרף און טראַכטן ער: ער ווערט געליבט, ער ווערט געפרוּווט, און אויסגעוויילט איז ער דע-רויף, אויף זאָך צו זיין, אויף וואָך ביי נאָכט, אַל-מזלות ער באַטראַכט — ניט מקנא איז ער זיי, ווייל ניט גלייך איז ער צו זיי... — פֿיט און פֿיט און גלייבן דאָרפֿסט אויך, נזיר דו, ניט הערן דאָס, וואָס שונא רעדט, וואָס אַנגעשיקט אויף מיט, אויף וועג, ווערט יעדערן, וואָס ווערט געפרוּווט אויף שטרויכלונג זיין, פֿאַרהאַלטן אים, געשיקט דאָס ווערט פֿון אונטער-גרוב... און שטאַרקן דאָרפֿסט זיך, נזיר דו, אויף גרייט צו זיין, אויף לעצטן פּרוּוו, ער שטייט דיר פֿאַר אין צייט אַרום... עס דאָכט זיך דאָן: פֿאַרפֿאַלן אַלץ, נישטאָ קיין הילף פֿון ערגעץ ניט, און אַלע קצים אויסגעלאָזט. ניט זאָרג, ניט זאָרג! געדענקען זאָלסט, דער פֿויגל דיך פֿאַרגעסט דאָך ניט...”

אָפּגעשפּילט האָט אזוי דאָס פֿייגעלע און שטיל, אַן אַ שאַרף און אַן אַ פֿליגלפֿלי ערגעץ פֿון צווישן בוים ניט געבליבן.

— און דו, — האָט ער צום נזיר געזאָגט, — זעץ זיך.

און אין וואָלד האָט גערוישט: ביימער אין דער פֿינצטער, וואָלד און ווינטן.

געקומען, טיפער און ווייטער אין רעש פֿון דארט, און די גאַנצע צייט דאָס ציגעלע פֿעסט פֿאַרן האַרן געהאַלטן און ניט אָפּגעלאָזן...

ביימער און וועלדערווינטן האָבן געבלאָזן און גערוישט. גערוישט און געבלאָזן. און

אײן מינוט זיך אין א העליש פֿײַער באווייזן... דער נזיר האט אַ ציטער געטאָן

פֿון אונטערן נזיר גיט געבליבן... און דער נזיר איז מיט א מאל און אין מיטן שוין

— און פלוצעם —

מיט טיר און מיט פֿענצטער און מיט ליכט איז די פֿענצטער... און ביי די פֿענצטער

און עלמערע, אונעמאסעזע און אומבלינזע, מיט לייבער און מיט רייז, מיט ווייז

און פאלאז האט א נאכט-סעודה אין דער מיט געהאלטן...

אויסגעלאזט און אויפגעלייגט צום נער וואוינדיק

לכבוד הרבנים הגדולים ונאמרים שאלוהים יתברך יעלה עליהם ויהי להם חסות וחסון

[illegible]

גערונגען און געזאגן וואס וועט זיין דאס ענדע פון דעם קריג. און דאס איז דאס וואס וועט זיין דאס ענדע פון דעם קריג.

הגם ויד פון א הויכן שטאק האטסיק א סיר געעפנט, פלינק און געשטויבט.

איז דער נזיר אזוי דעם צווייטן פרוו בייגעשטאנען, און אזוי אויך
דעם דריטן...

א צייט פֿאַרגעסן, און דער נזיר מיט ציגעלע האבן שוין לאנג, לאנג געהאט נישט

גידערגעשלאגן און פֿארגעסן און אז שום באגעגעניש. — האט זיך איינז מאל

געמוטשעטער אז געדאנק אזו אז בוח אומשלאפן ושווארץ ווינלער ער איז צוויי

אשר נים: נאר געפילט האט ער אינעם שלעכטן און מומען ווי א דאזיק דאמט צו זיין און

...הוא לא יוכל להימנע מלענות על שאלות אלה...

א שרעקלעכע פינצטערניש און אומרוקייט האָט אין וואָלד און צווישן די ביימער

יד האט עפעס אין דער פינצטער, נאָר געזען האָט ער גאָרניט — קיין בוים

זרגעץ — אין ערגעץ. געפילט האט ער נאָר, אַז עמעצער שטייט איבער אים

— ווער איז?

— וואָס דאַרפֿסטוּ?

— נו ?

— און דאס צינזלע ?

— ר' זיני זיני

און דער נזיר האָט זיך צוריק אויף דער ערד אַראָפּגעלייגט און געוואָרט...

מיט רויש און מיט זייד האט זיך א יונגע פרוי פון די טרעפ אראפגעלאזט, צום
נזיר צו און פול מיט פישוף און מיט חן, מיט בשמים-ריח און פרויען-ליבלעכקייט
אים אָנגענומען און מיט זיך אַרויף גערופֿן :

— מיט מיר... צו אונדז...

דער נזיר האט זיך פֿון אַרט ניט גערירט, אַלץ אַרויף און מִבֹּלבלער אין
די פֿענצטער געקוקט, ניט געגאנגען און געשטאַמלט: דאָס ציגעלע... דאָס
ציגעלע...

אויסגעלאָשן האט זיך מיט אַ מאָל דאָן דער נאַכטפּאַלאַך, פֿאַרשוונדן
איז פֿון נעבן אים די פֿרוי די יונגע — און דער נזיר איז אין נאָך אַ גרעסערער
פֿינצטערניש און נאָך שטאַרקערן שטורעם און ווינטן שטיין געבליבן... אַ שרעק-
לעכער שלאָסרעגן האט פֿון הימל און פֿון דער פֿינצטער מיט אַ מאָל אַ גאָס
געטאָן: ערד און הימל, לופֿט און ביימער האָבן זיך אין רעגן-אויסגאָס פֿאַר-
וואַנדלט. געגאָסן און געשמיסן האט אָן אויפֿהער — אויף קאָפּ און פֿון די
זייטן, און נאָס און קאַלט, פֿאַרלאָרן און צעטומלט איז דער נזיר אין מיטן גע-
שטאַנען — אין מיט און אַליין אין דער פֿינצטער...

האט זיך ווייטער דער פּאַלאַך מיט דער יונגער פֿרוי באַוויזן, ווייטער
גערופֿן — דער נזיר איז ניט געגאנגען. האט שוין אויף גיך איינס נאָכן אַנדערן
זיך בייטן גענומען: — פּאַלאַצליכט און רעגן-פֿינצטערניש און פּאַלאַצליכט...
אין מאָל, צוויי מאָל און דריי מאָל, און — דער נזיר איז אויך דאָס מאָל ביי-
געשטאַנען...

און אַז דער נזיר האט פֿון נאַכט און פֿאַרבלענדעניש די אויגן געעפֿנט,
איז שוין אין דרויסן גרויסער טאָג געווען. שוין אויסער דעם וואַלד איז דער נזיר
געשטאַנען, ביי זיין זייט און צוגעטוליעט איז דאָס ציגעלע געווען. פֿאַר אים
איז אַ ליכטיק און גרויס פֿעלד געלעגן, און אַ ווייטער און גלייכער, אויסגע-
טראָטענער און פֿרימאַרגנדיקער וועג האט דורך דעם אין דער ווייטקייט געפֿירט...
און דאָס פֿייגעלע האט זיך אויף אַ בוים אין עק וואַלד באַוויזן און
געשפּילט: —

„פֿיט און פֿיט — וויל און וויל, בייגעשטאַנען, און ס'איז גוט. איצט
אַרויס אויף נייַעם וועג, אויף צו זוכן און אויף גליק, צו דעם הייליקן דיין ציל,
צו דעם קערנדל געבענטשט... פֿון היינט פֿירן וועט דין שוין ניט איך, גייסטו
איבער אין רשות פֿון לִבְנָה יענעם מענטש, פֿרעגסט ביי אים אין אַלע נעכט,
ווייזט ער דיר דעם רעכטן וועג, הער אים אויס און הער אים צו... און אַצינד —
זיי געבענטשט, מיט דיין ציגעלע באַשערט, דיין באַגלייטערין צום גליק...”

איז דער נזיר אין דעם פֿרימאַרגן פֿון וואַלד אַרויסגעגאנגען, פֿריי און

פֿרי איבער דעם ווייטן, אויסגעטראָטענעם און גלייכן וועג זיך געלאָזט און אויפֿ-
געלייגט און באַנייט איז ער שוין דעם אָפֿענעם און ברייטן פֿעלד אַנטקעגן געגאנגען.
אַלע מאָל האט ער זיך צום וואַלד, וואָס איז הינטן געבליבן, אויסגעדרייט, און אַלע
מאָל אַלץ מער און מער אים אַ דערווייטערטן געפֿונען.

אין האַלבן טאָג, די זון אין מיטן הימל געשטאַנען, ליכטיק און ווייט
איז דאָס פֿעלד געבליבן, האט דער נזיר ווייט, ווייט אין פֿעלד עפעס ליגן דערזען.
גיין געלאָזט האט זיך אַהין צו דער נזיר, — געגאנגען און געגאנגען און צו דער
נאָך זיך דערנענטערט. און ווי ער איז אַהין צו געקומען, האט ער אויף דער ערד
דאָרט אַ מענטשן דערזען. דאָס איז אַ גייער אין מיטן פֿעלד ביי אַ ברונעם געלעגן
און פֿון וועג און טאָג אָפּגערוט. האט זיך דער נזיר נעבן מענטשן אַראָפּגעלאָזט,
זיך אַנידערגעזעצט און אַ פֿרעג געטאָן:

— פֿון וואַנען?

האט אויף אים דער גייער רויק און פאַמעלעך אַ גייערשן קוק געטאָן

און געענטפֿערט: —

— פֿון לאַנג.

— און ווהין?

— אויף נאָך לענגער...

— נאָך וואָס?

— נאָך דער אַלטער אַכידה.

— וואָס ביי וועמען איז פֿאַרלוירן געגאנגען?

— ביי גאָר דער וועלט — אַ קערנדל...

— גייען מיר דאָך אין איינעם?

— גיין.

— פֿאַר וואָס?

— ס'אָ קבלה... פֿונעם באַוווסטן אַלטן.

— אַז?

— אַז הייליק די וועגן, נאָך הייליקער גייערס; געבענטשט איז דער גאַנג

און געבענטשטער דאָס גיין, און גיין הייסט באַזונדער.

— אָבער ציל איז דאָך איינער?

— יא, ציל איז דאָך איינער, נאָר גייערס פֿאַרשיידן... און זוכט מען פֿאַר-

שיידן, געפֿינט מען — אין געשטאַלט און אין פֿאַרעם... און יעדער זיין שטייגער.

זיין וועלט און זיין קערן...

— און דער ברונעם?

— דאָס איז דער ירושה-ברונעם: פֿון דור צו דור, פֿון גייער צו גייער, אונדזער שפיגל און אונדזער ראיה...

און אויפֿגעהויבן האָט זיך ביי די ווערטער דער גייער, אויפֿגעשטעלט, צום ברונעם צוגעגאנגען, אַ ווילע שטיל ביי זיין ראַנד געשטאַנען, זיך איבער-געבויגן, און שטיל און פֿאַרטראַכט אין אים קוקן גענומען... אויפֿגעהויבן האָט זיך אויך דער נזיר דעמאָלט, איז אויך צום ברונעם צוגעגאנגען און אַנטקעגן זיך געשטעלט. האָט ער די אויגן אין וואַסער אַרײַנגעלאָזט און רוּק און פֿאַמעלעך אין ברונעם זיך פֿאַרקוקט... האָבן גייער און נזיר אַ ווילע דאָרט אין וואַסער געקוקט און זיך איבערגעקוקט. נאָר באַלד איינס אָן אַנדערן פֿאַרגעסן, און יעדער מיט זיך און מיט אַפּשפּיגלונג פֿון זיך אין זיין וואַסער און אין זײַנע געדאַנקען זיך פֿאַרגאַנגען... שטיל זײַנען זיי אַזוי געשטאַנען. לאַנג, לאַנג און איינס פֿאַרן אַנדערן אומבאַמערקט. און אַז דער נזיר האָט זיך פֿון מחשבה אויפֿגעכאַפט, האָט ער שוין דעם גייער אין וואַסער ניט געפֿונען... און אַז ער האָט די אויגן צום פֿעלד אויפֿגעהויבן, איז שוין דער גייער ווײַט, ווײַט אין פֿעלד געווען און מיטן שטעקן אין האַנט און טאַרבע אויף פֿלייצע אויף ווײַטן און גלייכן וועג צום האַרײַזאַנט געשפּאַנט... האָט אויך דער נזיר דאָס ציגעלע פֿון ברונעם אָפּגערופֿן, נאָך אַ מאָל אויפֿן גייער אַ קוק געטאָן און אויף צווייטער זײַט אין זײַן וועג און אין זײַן טאָג זיך אַוועקגעלאָזט...

ווײַט און אַליין איז דאָס פֿעלד אין דעם טאָג געלעגן, אַליין און נאָר מיט ציגעלע איז דער נזיר אויף דעם געגאַנגען — שטיל און פֿאַרטראַכט, פֿעלד אויס און פֿעלד איין, פֿון הימל צו הימל און אַזוי ביז פֿאַר נאָכט, ביז די זון האָט זיך וועגן גענומען און אין מערב פֿאַרגאַנגען.

שטיל האָט זיך שוין פֿון מזרח די נאָכט אַרויסגערוקט. טונקעלער און טונקעלער איז דאָס פֿעלד הינטער דעם נזירס פֿלייצעס געוואָרן און ווי אין שווייגן און אין טרויער האָט עס אים אויף זײַן וועג נאָכגעקוקט. און דער נזיר האָט זיך פֿאַרטראַכט, האָט דעם טאָג ניט געדענקט, ווי אָן נאָכטלעגער פֿאַרגעסן, ביז די נאָכט איז צוגעפֿאַלן...

און אַז דער נזיר האָט זיך מיט אַ מאָל אויף וועג אַ שטעל געטאָן, אין פֿעלד און אין טונקעלן זיך אַרומקוקן גענומען, אָן אַרט אויף נאָכטלעגער געזוכט און ניט געפֿונען, — האָט ער זיך פֿלוצעם צוריק צום וועג, צום פֿאַרגאַנגענעם זיך אויסגעדרייט און דערזען: —

אין עק פֿון הימל און מן הצד פֿון הימל איז אַ גרויסע פֿעלדישע און קיין יעדדיקע לבנה געשטאַנען, און אין לבנה — דער לבנה-מענטש... גלייך און פֿון דאָרט האָט דער לבנה-מענטש אויפֿן נזיר געקוקט, לאַנג

אים באַטראַכט פֿון ווײַטן און רוּק און מיט אויגן-רוי־קייט אויף אים די גאַנצע צײַט געוואָרט און געשוויגן... שטיל און וואַרטנדיק איז דאָס גרויסע און ווײַטע פֿעלד געלעגן, נאָכטיש האָבן הימל און ערד דאָרט געשוויגן, און אין הימל — דער מענטש, און אויף דער ערד — דער נזיר זײַנען איינס אַנטקעגן אַנדערן געשטאַנען, זיך געוואָרט און אויסגעוואָרט...

און לבנה-מענטש האָט זיך אָנגערופֿן: —

„נזיר, אין מײַן רשות ביסטו געגעבן, דאָרף איך הײַנט דיך שוין פֿאַר-זאָרגן, שטייטו איצט און וואַרטסט... און אין נאָכט ביסטו אַ פֿרעמדער, און די נאָכט איז באַלד אַ מושל, גייט אַרויס אויף אַלע וועגן, גייט אויף ערד אַראָפּ זיך לאָזן, און אין הימל מיטן קאַפּ... דריי זשע אויס זיך אויף צוריקוועגס, און אין פֿעלד וועל איך דיר לײַכטן, און אַ שטיבל וועל דיר ווײַזן און אויף נאָכטלעגער שוין הײַנט... און זע: און בלייב שוין דאָרט אויף צײַטן, און ניט ריר זיך אָן מײַן וויסן. דו באַזעץ זיך דאָרט מיט ציגל און דאָס ציגעלע זאָלסט היטן, ביז איך קום ביט, וועל דיר רופֿן און באַפֿוילן דיר ביי נאָכטן, אין דער צײַט, ווען איך באַדאָרף... און איצטער גיי..."

געפֿאַלגט און אויסגעדרייט האָט זיך צו לבנה-מענטש דער נזיר, שטיל אויף פֿעלדער און אויף אַוונט אַ קוק געטאָן און אין ווײַטן און באַלויכטן אויף נאָכט זיך געלאָזט...

פֿולער און העכער האָט זיך די לבנה אַהינטער דעם נזיר אויפֿן הימל אַרויפֿגערוקט, שײַנענדיקער און לײַכטנדיקער, אַלץ מער און גרעסער אין דער נאָכט אויפֿגעגאַנגען, ווייכער און ליכטיקער איר וועג אַרויפֿגעשוועמען און גאַלדן און גרינג איר שײַן אויף פֿעלד און אויף וועג אין פֿעלד צו זײַנען גענומען...

ניט אומגעקוקט און ניט אויסגעדרייט האָט זיך דעם גאַנצן אַוונט דער נזיר, די גאַנצע צײַט נאָר לבנה און לבנה-מענטש הינטער די פֿלייצעס געפֿילט. געוואָכט און באַלויכטן פֿון זיי, איז ער זיך אַזוי געגאַנגען און געגאַנגען, ביז ער האָט שפּעט אין דער נאָכט אין פֿעלד אויף אַ חורבה זיך אָנגעשלאָגן... אומגעקערט אויף אַ ווילע נאָר האָט זיך דאָן דער נזיר צו לבנה-מענטש, מיט דאָנק און מיט שטילן דאָנק פֿאַר זיך און ציגעלע אויף אים אַ קוק געטאָן און באַלד זיך ווײַטער צו דער חורבה אויסגעקערעוועט, אַ טיר געפֿונען און אַרײַנגעגאַנגען...

*

האָט זיך דער נזיר אין דער חורבה באַזעצט. מיט ייִשובֿ און פֿאַמעלעך זי באַקוקן און אַרומקוקן גענומען, אַלץ, וואָס נייטיק פֿאַר זיך און פֿאַר ציגעלע, אויף לאַנג און אויף צײַטן פֿאַרגרייט, פֿאַמעלעך, פֿאַמעלעך צו אַרט און אַרום

דעם אַרט זיך צוגעוויינט, און אזוי פֿון טאָג אויף טאָג אַלץ מער און מער אין דער חורבֿה אַ תּושבֿ געוואָרן, רויק און געזיכערט האָט דער נזיר אויף הַבְּטָחָה פֿון לִבְנֵה־מַעֲנֵשׁ געוואָרט און דערווייַל, אַלע פֿאַרנאַכטן און פֿרימאַרגנס, אין לאַנגע און אין שטילע תּפִּילֹת אויף די קני אין פֿעלד און אין חורבֿה געשטאַנען, און געבעטן און געבעטן, אָפּגעבעטן, פֿלעגט ער זיך אין די פֿרימאַרגנס מיטן ציגעלע לאָזן, אַ מאָל נאָענט, אַ מאָל ווײַט פֿון זײַן חורבֿה זיך אָפּשיידן, אומגיין, גראָזן און קערנדלעך זוכן, און אַ מאָל אויף אַ טאָג, אַ מאָל אויף מער, שפּײַז און עסן צונויפֿקלייבן און אַהיים ברענגען.

און געהיט האָט דער נזיר דאָס ציגעלע, דאָס קיין מאָל פֿון אויג ניט אָפּגעלאָזט, קיין מאָל ווײַט פֿון זיך אַליין ניט געלאָזט, נאָר כּסדר מיט דעם, אין אַלע געגן און אין אַלע צײַטן.

פֿאַר נאַכט, שטיל פֿלעגט זיך די זון אין פֿעלד זעצן, ליידיק און ווײַט זײַנען ערד און הימל פֿאַר נאַכט געלעגן. אויף דער חורבֿה־שוועל פֿלעגט דער נזיר דעמאָלט זיצן, שטיל און לאַנג אויפֿן זונפֿאַרגיין קוקן, קוקן און זיך פֿאַר־טראַכטן און מיט אַ מאָל זיך אָן ציגעלע אַ כאַפּ טאָן... דערשראָקן פֿלעגט ער דאָס אַרום זיך מיט די אויגן אַ זוך טאָן, באַלד בײַ זײַן ווײַט דאָס ליגן געטראָפֿן, פֿלעגט ער דאָס אַ גלעט טאָן, שטיל און לאַנג און צופֿרידן אין דעם ציגעלעס אויגן אַרײַנקוקן, קוקן און לסוף צו דעם זיך אײַנבייגן און דעם אַרײַנזאָגן: ציגעלע, ציגעלע... און וואָס וועט זײַן, אַז מירן קערנדל געפֿינען? ... כּשר און באַגלייבט פֿלעגט דאָס ציגעלע אים אין זײַנע אויגן צוריקקוקן, און ערלעך און ניט איבערגענומען די אויגן ניט אַראָפּגעלאָזט...

און די זון פֿלעגט פֿאַרגיין. שטיל איז דאָס פֿעלד און אַרום פֿעלד געוואָרן, און דער נזיר פֿלעגט זיך פֿון דער שוועל אויפֿהייבן, פֿריער דאָס ציגעלע אַרײַנ־לאָזן, דערנאָך אַליין איבער דער שוועל איבערטרעטן, די טיר פֿאַרמאַכן און אויף נאַכט און אויף נאַכטלעכער אין דער חורבֿה דאָרט זיך גרייטן נעמען.

פֿלעגט זיך אַ מאָל מאַכן: בײַ נאַכט... אין חורבֿה איז שטיל און פֿינצטער־לעך... דער נזיר שלאָפֿט, און ס'חלומט זיך אים: ייִשובֿ... און צווישן ייִשובֿ... טירן, שטאַלן עפֿענען זיך... דאָס פֿיך ווערט אויף טאָג און אויף פֿאַשע אַרויס־געלאָזט... און די פֿערד שוין הירזשען, קי און אַקסן רעווען, שעפֿעלעך און ציגעלעך מעקען... און דער פֿאַסטעך איז שוין אויפֿן דאָרף... און אַט עפֿענען זיך די טויערן אויף און — ער דערהערט, מע קלאַפֿט...

— ווער איז?

— דער פֿאַסטעך.

— וואָס דאַרפֿסטו?

פֿאַרשטאָנד
41

— דיין ציגעלע אין טשערעדע.

— באַלד...

הייבט זיך דער נזיר מיט שלאָף און מיט חלום דאָן פֿון געלעגער אויף גײַט בלינד און פֿאַרשלאָפֿן צו דער טיר צו, עפֿנט און דערוועג: איי, ניין... ס'איז אַ חלום געווען... אין דרויסן איז נאָך נאַכט... גײַט דאָן דער נזיר צוריק אין שטובֿ אַרײַן, לייגט זיך שוין נעבן ציגעלע אַוועק, שלאָפֿט שוין ניט, ליגט נעבן דעם רעדט מיט דעם און רעדט צו דעם ביזן גרויסן טאָג אַרײַן...

*

און געווען איז עס זומער, ווען דער נזיר איז אין יענעם פֿעלד און אין יענע חורבֿה אָנגעקומען, און אַט — פֿאַמעלעך און ניט באַמערקט — האָט זיך דער נזיר אַרײַנסווקן גענומען, שוין אַ פֿאַרשפּעטיקטע און פֿאַרשלאָפֿענע, האָט די זון אין די פֿרימאַרגנס אויפֿשטיין אָנגעהויבן, אַ פֿרייע און ניט אויסגעשטאַנען אין די בײַן־השמשותן געזעצט זיך, און דער האַרבסט האָט זיך אונטערגערוקן אַלע מאָל נענטער און נענטער אונטערגעקומען.

פֿלעגט דער נזיר יענע שטילע און האַרבסטיקע און לִבְנֵה־אָזוֹנֵטן אין פֿעלד איבערשטיין, שעהען, און לאַנגע שעהען, גאַנצע נעכט און בײַנאַכטן אויף לִבְנֵה מענטשן קוקן, קוקן און פֿאַרשן: — אפֿשר איז שוין די צײַט געקומען... און אפֿשר דאָרף ער זיך שוין איצט אין האַרבסט און אין וועג זיך לאָזן. — פֿלעג אויף אים דער לִבְנֵה־מענטש לאַנג לאַנג, גלייך און גלייכגילטיק צוריקקוקן, שווייג קיין וואָרט ניט זאָגן און ניט יא און ניט ניין...

האָט פֿאַרשטאַנען דער נזיר, אַז די צײַט איז נאָך ניט געקומען, האָט ער זיך און זײַן חורבֿה צו האַרבסט צוגעגרייט, צוגעגרייט און אויף רעגנטעג און אויף רעגנטעכט זיך פֿאַרשלאָסן און פֿאַרמאַכט, אַרײַנגעגאַנגען און אזוי מיט ציגעלע דאָרט זיצן געבליבן.

*

און אין פֿעלד און אין דרויסן האָט רעגענען גענומען. אומעטיק און קאַל פֿאַמעלעך און מיט צײַט און אויף לאַנג און אויף גיין זיך פֿאַרנומען. זײַנע זיך אזוי די טעג געגאַנגען: רעגן — היינט, רעגן — מאָרגן, און כּסדר: אויפֿהער, בײַ טאָג און בײַ נאַכט הימל און כּמאַרע, כּמאַרע און פֿעלדער. און נעכט זײַנען אָנגעקומען, ווען דער נזיר פֿלעגט בײַ דעם פֿײַער וואָס אין אייוועלע, זיצן, עפעס קוקן און טראַכטן, צופֿוסנס בײַ אים איז דאָ ציגעלע געלעגן, און דער נזיר פֿלעגט עס די גאַנצע צײַט אין איין גלעטן האַלטן

שטיל און פֿארטראַכט און פֿאַר זיך אליין ניט באַמערקט — איבער קעפעלע, איבער רוקנדל, אַרויף און אַראָפּ, אַרויף און אַראָפּ, פאַמעלעך און פאַמעלעך און מיט האַנט איבער הערעלעך פֿירן...

איז דער האַרבסט זיך אַזוי געגאַנגען — אַ טאָג און אַ טאָג, אַ וואָך און אַ וואָך, אַ חודש און מער... און איין מאָל... ווי דער נזיר איז זיך אַזוי אויף דער נאַכט ביים פֿייערל פֿארטראַכט געזעסן, האָט מיט אַ מאָל און פלוצעם אַ ווינט מיט אַ גאַסרעגן אין טיר אַ קלאַפּ געטאָן, אַ קלאַפּ און אַ ריס:

— נזיר, וואָס זיצסטו?

האָט זיך דער נזיר דערשראָקן, פֿון אַרט אַ הייב געטאָן, אויפֿגעכאַפּט און פֿאַרווונדערט צום דרויסן און צום פֿעלד זיך איינגעהערט. געשטאַנען און געשטאַנען... דערנאָך, אַז קיינער האָט די טיר ניט געעפֿנט, האָט ער זיך ווייטער צום פֿייערל אַראָפּגעלאָזט, זיך אַנידערגעזעצט און ווייטער אין זיינע שטילע און אַוונטיקע מחשבות זיך אַריינגעלאָזט. נאָך אַ מאָל אַ ווינט און אַ קלאַפּ:

— נזיר, וואָס זיצסטו?

און דער נזיר האָט זיך שוין האַסטיקער אַ הייב געטאָן און שוין דער-שראָקענער ווי פֿריער די אויגן אויף דער טיר אַנגעשטעלט. צום דריטן מאָל... און שטיל האָט זיך דאָן די טיר געעפֿנט, און אויף דער שוועל האָט זיך אַ וואַנדערער באַוויזן. נאָס און אויסגעווייקט, נאַכטיש און איינגעהילט איז דער וואַנדערער אַ וויילע שטיל אַזוי ביי דער שוועל געשטאַנען, געשוויגן, זיך אַרומ-געקוקט און פֿון אַרט זיך ניט געריירט... אַ פֿאַר מינוט, און דער וואַנדערער איז אין שטוב אַריינגעגאַנגען און צו אַ ווינקל צוגעגאַנגען, פֿריער דעם זאָק פֿון די פלייצעס אַראָפּגעלאָזט, דעם שטעקן אין אַ ווינקל געשטעלט, דעם גאַרטל צעבונדן, דאָס אייבערשטע אויסגעטאָן, און אליין, ניט פֿרעגנדיק און ווי ביי זיך אין רשות, זיך אַן אַרט אויף נאַכטלעגער געמאַכט...

געשטאַנען איז די גאַנצע צייט דער נזיר, אויף וואַנדערער געקוקט און אויף זײַן וואָרט געוואָרט. צוגעגרייט האָט דערווייל אַלץ צום נאַכטלעגער דער וואַנדערער און צום נזיר אַ זאָג געטאָן:

— נזיר, שלאָפֿן...

— ווער ביסטו?

— דער געשיקטער.

— און ווהין איז אַזאַ צייט?

— אין שליחות.

— פֿון וועמען?

— פֿון אַל דעם מַבְשֵׁר.

— און וואָס וועסטו זאָגן?

אויסגעדרייט האָט זיך אויף די ווערטער דער וואַנדערער, גאַרנישט ניט געזאָגט, אויף געלעגער זיך אַראָפּגעלאָזט, זיך געמאַסטעט דאָרט, זיך איינגעדעקט און אַנטשלאָפֿן געוואָרן. לאַנג און פֿארטראַכט איז דער נזיר פֿאַר דעם וואַנדערער געלעגער געשטאַנען, פֿרעמד און פֿון ווייטן זײַן ליגן און קערפּער באַטראַכט, און לסוף אַפּגעגאַנגען און זיך אויך אַנידערגעלייגט.

חלומות אויף חלומות, געדרייט און געפלאַנטערט האָט זיך עפעס דעם נזיר אין שלאָף דעמאַלט: פֿעלד און קערנדל און שנייען אויף פֿעלדער... און שניי איז געבעט דאָרט, און קערנדל ליגט זיך... און קאַלט איז עפעס דעם נזיר אין שלאָף געוואָרן: געניאַרעט און געדרייט האָט ער זיך די נאַכט די גאַנצע, און צו מאַרגנס, ווען דער נזיר האָט די אויגן צום טאָג אין דער חורבֿה אַריין געעפֿנט און זיך אַרומ-געקוקט, איז שוין פֿון געלעגער און פֿון וואַנדערער קיין סימן ניט געווען... אַ קעלט און אַ ווינטערדיקע פֿרימאַרגן-פּוסטקייט האָט דער נזיר דערפֿילט. ליכ-טיקער ווי געוויינטלעך איז דעמאַלט די חורבֿה געווען, און גראַ און אַנגעטאָן האָט דאָס פֿענצטער אַריינגעקוקט — דאָס האָט איבער נאַכט אויף וועלט און אויף ווינטער דער ערשטער שניי אויסגעשאַטן...

*

און דער ווינטער איז געקומען, און דער ווינטער האָט זיך אַנידערגע-לייגט.

שניי אויף שניי און ווייט פֿעלד אויף ווייט פֿעלד... און אונטער הימל האָבן זיך זאָווערוכעס געטראָגן, פֿעלד און ווייט פֿעלד מיט ווינטן פֿאַרנומען, האָבן געדרייט און עפעס צו טאָן געהאַט, גאַנצע טעג — פֿרימאַרגנס און פֿאַרנאַכטן — אונטער האַריזאָנטן געאַרבעט, געקערט און צוריק געקערט, געשאַרט און נאָך אַ מאָל, און אַזוי אַלץ מער און מער אַלץ פֿעלדיקע און ווינטערדיקע אויפֿן ווינטער פֿאַרגרייט, און די ערד איז טרוקן געוואָרן, האָרט און קלינגענדיק, און אויף דער ערד האָט זיך אַ ווייכער און יונגער שניי געלייגט, און אויף ווייט און אויף לאַנג אויף מײַלן און חדשים זיך אויף ווינטער אויסגעבעט... איינע אליין איז דעם נזיר: חורבֿה אין מיטן פֿעלד געשטאַנען, פֿאַרדעקט און פֿאַרשאַטן, באַשנייט און פֿאַר לאַזן און קאַם-קאַם פֿון דער ערד זיך אַרויסגעזען.

איז דער נזיר זיך מיט ציגעלע גאַנצע טעג אין חורבֿה געזעסן, שטיל אַ ווינטערדיק די אַוונטן ביי אייוועלע איבערגעזעסן, זעלטן-זעלטן ווען צוויי זיך גערעדט, זעלטן ווען זיך איבערגעקוקט און נאָך זעלטענער ווען פֿון חורבֿה אַרויסגעגאַנגען, ווינטן און זאָווערוכעס האָבן זיך איבער די פֿעלדער געטראָג

15
134

פרעסט און קעלטן האָבן אונטער הימל געהערשט, און נזיר איז זיך אזוי שטיל
שעהען לאַנג ביים פֿאַרבלאָזענעם חורבֿה-פֿענצטערל געשטאַנען, געקוקט און אַרויס-
געקוקט, געהערט און זיך אַינגעהערט — און דאָס פֿעלד איז פֿאַרבלאָזן, דער
ווינטער פֿאַרשאַטן, קיין גלאַק פֿון קיין שליטן, קיין גייער און קיין דורכגייער און
קיין פֿוס פֿון קיין מענטשן...

און איין מאָל... געווען איז דאָן אַ פֿראַסטיקע און לִבְנֵה־דיקע ווינטער-
נאַכט. איז זיך דער נזיר נאָך לאַנג אין שטוב זיצן פֿאַר זיין טיר אַרויסגעגאַנגען,
קיין טריט ניט געמאַכט און באַלד פֿאַרווינדערט שטיין געבליבן... ווי געוואָרט
און אַנגעגרייט איז פֿונקט אַנטקעגן דער טיר זיַנער הויך אין הימל אַ פֿולע און
ליכטיקע לִבְנֵה געשטאַנען, און אין לִבְנֵה — דער לִבְנֵה־מענטש האָט אויף דעם
נזיר דער מענטש אַ קוק געטאָן און באַלד געזאָגט:

— נזיר, אין דער צייט, אויף דעם אָרט — מאַרגן...

שטיל און לאַנג איז דער נזיר דאָן אַנטקעגן לִבְנֵה־מענטש געשטאַנען,
גאַרנישט געפֿרעגט, גאַרנישט איבערגעפֿרעגט און לסוף, אָן שום און מער נישט
געוואָר ווערנדיק, זיך אויסגעדרייט און צוריק אין חורבֿה אַרייַנגעגאַנגען.

איז די נאַכט דאָן אַוועקגעגאַנגען, דער טאָג נאָך איר, און אויף מאַרגן,
אז דער נזיר איז צו דער באַשטימטער צייט אַרויסגעגאַנגען, אויף זיין אָרט זיך
געשטעלט און צו לִבְנֵה־מענטש זיך מיט אויגן געקערעוועט, האָט אים דער
מענטש אזוי געזאָגט:

— „נזיר, ניט ווייט אין פֿעלד, אין אַ הייל אין פֿעלד, וווינט אַ מכשפֿה...
בײַ מכשפֿה, דאָרט, אין הייל בײַ איר — איז דאָ אַ דינער; דער דינער איר —
די האַנט בײַ איר, די רעכטע האַנט אין אַלע צייטן... און מאַרגן דאָרט, דער דינער
ווערט פֿון שדים ער געפֿאַנגען, ער בעט זיך אויס, ער קויפֿט זיך אויס, ער שיקט
זיי מכשפֿה... און ביז איז זי: און מכשפֿה וועט זיי דינען... זי לייזט דעם דינער
ליבן אויס פֿון שדים מיט אַ מעשֶׁה, וואָס סוף פֿון איר, זיך ווייזט אַרויס, געשעט
אויף אָרט, אויף זעלבן אָרט, וווּ שדים זיצן... ווען שדים ווייסן!... און נזיר, הער: וווּ
שטרוי עס ליגט, אין פֿעלד אויף שניי, אַ רעדל שטרוי, און ליכטל ברענט, און ליכטל
אין דער מיטן, אַט דאָרטן זוך, אַט דאָרט געפֿינסטו דאָס צייט־לאַנג געזוכטע... און
נאָכעס הער: זיך גרייט אין וועג און זיי געבענטשט, און זיי געזעגנט, און מאַרגן
איז דער צייכן דער, עס קומט צו דיר, דער דינער רופֿט, און פֿירן פֿירט די
ליבע דיר — דיין ציגעלע באַשערטס...”

אויסגעהערט האָט דער נזיר, שטיל און צום לעצטן מאָל מיט די אויגן
און מיט לִבְנֵה־מענטש זיך געזעגנט, נאָך אַ מאָל אַ קוק געטאָן עטלעכע טריט
אזוי מיט פֿלייצע צוריק געגאַנגען, זיך אויסגעדרייט און אין שטוב אַרייַנגעגאַנגען.

ווען

און די נאַכט איז אַוועקגעגאַנגען, און אויף מאַרגן איז געקומען, און ס'איז גע-
ווען, ווי נאָך דער נזיר האָט אין דעם פֿאַרנאַכט אין חורבֿה אַ ליכט אַנגעצונדן, אַזו
האָט ער באַלד דערזען, ווי דאָס ציגעלע איז עפעס מיט אַ מאָל פֿון איר ווינקלאָר
אויפֿגעשפרונגען; אויפֿגעשפרונגען, אַ וויילע ווי פֿאַרגליווערט געשטאַנען, און
באַלד אומרוק און אויפֿגערעגט איבער שטוב אַרומשפּאַנען גענומען — פֿון אָר
צו אָרט, פֿון איין וואַנט צו דער צווייטער, אַ מאָל זיך אַפּגעשטעלט, צו אַ וואַנט צו
צו דער טיר זיך אַנגעשפּאַרט, מיט קערפּערל געריבן, און באַלד זיך אַפּגעריסן און
ווייטער שפּאַנען גענומען. גייענדיק איז דאָס אַלע וויילע אין מיטן צום נזיר
צוגעגאַנגען, אים אין פנים און זיך אַנטקעגן געשטעלט, שטום געמאַנט, עפע
געוואָרט פֿון אים, און — זיך ניט דערוואָרט, האָט זיך דאָס אומגעדולדיק, נזיר
באַפֿרידיקט און אומרוק ווייטער איבער שטוב זיך געלאָזט. איין מאָל און צוויי
מאָל — און אַלע מאָל אַלץ מער און מער, שטומער, רחמנותדיקער, ניט־פֿאַרשטאַ-
נענער און קיין אָרט זיך ניט געפֿונען.

נאָכגעקוקט האָט דער נזיר די צייט די גאַנצע — פֿון אָרט צו אָרט איבער
שטוב און אין אַלע ווינקלען מיט די אויגן דאָס באַגלייט, נאָכגעקוקט, זיך גע-
חידושט און זיין שטענדיק שטיל און אַרעם ציגעלע היינט ניט דערקענט און
ניט פֿאַרשטאַנען:

— ציגעלע, ציגעלע, וואָס איז מיט דיר, ציגעלע?

און דאָס ציגעלע האָט ניט גערוט, ווייטער און ווייטער, אַ שעה און אַ
שעה... גראַ און אַנגעכמורעט האָבן זיך די וויעס בײַ דעם, פֿאַרלוירן און אומבאַ-
האַלפֿן האָט זיך דאָס איבער שטוב געטראָגן, פֿון ערד און דיל, פֿון סטעליע און
ווינקלען געמאַנט, מיט אויגן געפֿאַרשט, מיט די נאָזלעכער געשמעקט, און לכן
אַפּגעשוואַכט און ניט־פֿאַרשטאַנען — איז דאָס צו דער טיר צוגעגאַנגען, האָרט
און שווייגנדיק מיט קאָפּ צום דרויסן זיך געשטעלט און אזוי שטיל און וואָרטנדיק
שטיין געבליבן... אזוי אַ שעה, און אזוי לאַנג און די גאַנצע צייט דעם קאָפּ גליין
אין איין מאָס געהאַלטן און אַלץ געוואָרט, זיך אַינגעהערט.

און אַט איז האַלבע נאַכט אַנגעקומען, און פּלוצעם, — אין טיר האָט זיך
אַ קלאַפּ דערהערט... דאָס האָט דעם נזיר דער מכשפֿהס דינער אַנגעקלאַפּט:

— נזיר, ס'איז צייט!...

האַסטיק און מיט אימפעט האָט דאָס ציגעלע אויף גיך צוריק אין דרויסן
אַרויס אַ קלאַפּ געטאָן. מיר גייען!... און באַלד צום נזיר זיך אויסגעדרייט:

— נזיר, קום...

האַט דער נזיר תּיכּף, אין דער רגע האַק און פּאַק צונויפֿגעזוכט, אויף זיך

א"כ= 768
3"

גענומען. דעם שטעקן אין האַנט, אויף גיך און איילנדיק צום לעצטן מאָל נאָך
אויף חורבֿה אַ קוק געטאָן און באַלד די טיר געעפֿנט און אין דרויסן אַרויס...
און ווי זיי האָבן נאָר די טיר נאָך זיך פֿאַרמאַכט און אויף פֿעלד אַ קוק
געטאָן, האָבן זיי שוין דערוועגן — ווי הויך און אונטער הימל-הויכקייט, אונטער
לֵבֿנה און אונטער שיין פֿון איר איז אַן אַלטע און אינגעשרומפֿענע מכשֿפה אויף
אַ שטעקן רייטנדיק געפֿלויגן און פֿון הויך אַראָפֿ, פֿון שיין אויף פֿעלד, און
אויף שניי און אויף ווייטן שניי, אויף ווייטן האַרצואַנט פֿאַרשוונדן...

הָאֵט זיך דאָס ציגלעלע צום נויר געקערט, מיט קעפל אויף אַרט, וווּ מכשפּה
איז פֿאַרשווינדן, אַנגעוויזן און ביידע האָבן זיך פֿריילעך געהיבן און געהאַלפֿן
שוין אין וועג געלאָזט...

און דאָס ציגעלע איז פֿאַר פֿרײַער געלאָפֿן, אַלע ווײַלע מיט קעפל און פֿיסלעך אין שניי געגראָבן, אומגעדולדיק אים פֿאַרויס געוואָרט, זיך אויסגעגלייכט אין ווײַטער געלאָפֿן — פֿאַר פֿרײַער און פֿאַרויס, געאַיילט און גערופֿן, גערופֿן און געאַיילט, אַ שעה און צוויי און דריי, געגאַנגען און געגאַנגען, און פלוצעם...

= וי. ס'האָט געזאָגט * ע' זאָגט זי מ'ס'האָט

...און די מכשפה האָט פֿון לאַנגן דערציילן אין מיטן דאָ די מעשה איבער-
גערין; אַנטשוויגן געוואָרן און שטיל און עפעס ווײַט און לאַנג אויפֿן האַרציגאָנט
זיך פֿאַרקוקט... דערפֿילט האָבן דאָס די שדים, דערשראָקן, ניט באַגלייבט זיך
אַרומקוקן גענומען און אומרוק געאַיילט אַ שלעכטן סוף פֿילנדיק, האָבן די
מכשפה וועקן גענומען:

— נו, נו? און דער סוף, מכשפֿה?

— אַט באַלד, אַט באַלד... — און די מכשפֿה האָט נאָך שטילער און נאָך
הייַסער אין האַרציאָנט זיך איינגעקוקט. און פֿלוצעם...

און די מכשפה האט מיט א מאָל זיך אַ ריס געטאָן, זיך אַ הייב געטאָן
און ווי ניט מיט איר קול, מיט קערפער און מיט אימפעט אַ געשריי געטאָן:
— חֲבֵרָה! אִיר זִיצט דערויף! —

און נאך העכער :

— שדים! דער נזיר גייט !!!

א ריס — און אויפגעהויבן האָבן זיך אין שרעק און אין בהלה די שדים
ענע, יעדערער פֿאַר זיך, גיך און ניט אומגעקוקט זיך אין אַ באַזונדער זײַט אין
פֿעלד אַוועק... די מכשפֿה אַליין האָט זיך באַלד אויפֿן בעזעם געזעצט און צוריק
זיך לִבְנָה און אין שײַן פֿון לִבְנָה זיך אויפֿגעהויבן. און דאָס שטרוי אין רעדל
זון דאָס ליכטל אין רעדל איז אַליין אויפֿן פֿעלד געבליבן...
און דער גזיר איז צום קערנדל געקומען.

[158]

[159]

אויפֿן שרייבטיש שטייט א פֿארצעליינען הינטל, א פֿארזארגטס און א פֿאָר-
אומערטס: די ציין טוען דעם וויי און די באַקן זײַנען בײַ דעם, ווי בײַ אַ מענטש.
צום קאַפּ אַרויף מיט אַ טיכעלע פֿאַרבונדן; אין אײנעם אַ מוילוויןקל שטעקט בײַ
דעם אַ לילקע אויף רײכערן...

אַט צו דעם הינטל קערעוועט זיך דער שריפטשטעלער, אַ געוויסער
הײַנטיקער, ער קוקט אויף דעם און פֿרעגט ביי דעם:

— וואס אזוי פֿארזארגט ?

— זעסט דאך — ענטפערט דאס הינטל — די ציין טוען וויי.

— איז וואָס? — פֿרעגט דער שריַפֿטשטעלער.

— האסטו א מאל געהאט ציינווייטאג? — פֿרעגט צוריק דאס הינטל.

— ४५ —

— האסט זיך דעמאלט אין שפיגל געזען ?

— געזען.

— און ווי אויסגעזען ?

— ווי דו אצינד.

— איז וואס זשע פֿרעגסטו ?

— גלאט אַזוי. ס'איז מיר אַ טעמע אויסגעפֿאלן.

— מיינסטו ביי אַ הונט זי געפֿינען?

— יא, כ'מ"ז.

— איז גוט, אָבער ערײַ פֿאַר איר בין איך נישט. זי וועט פֿול ציינווייטאָג זיין...

— מאַכט ניט.

— הייסט עס, געבן ?

— גיב.

— קוק איך אויף דיר די גאַנצע צײַט, זאָגט דאָס הינטל, און זע דײַך בײַ דײַן אַרבעט. איך מוז דעם אמת זאָגן: ס׳איז מיר אַ צער אַ מאָל אויף דיר צו קוקן — אויף דיר און אויף אַלע דײַ, וואָס קומען אַרײַן צו דיר. איך הער אַ מאָל דײַ שמועסן אײַערע: חוּק! איר ווילט קעגן אײַער אײַגענעם גורל גיין, איר ווילט זיך די אײַך געגעבענע געזעצן ניט אונטערגעבן, איר ווילט איבער זיך אַלײַן